ומן אשתו של טורנוסרופוס ומן קטיעא בר שלום: רב גמדא יהיב ד' זוזי לספונאי לאתויי בהון מידעם לא אשכחו אתיוה ליה בהון קופא אישתמיט על (א) לחרתא חפרו בתריה אשכחוה דרביע על מרגלייתא אייתינון ליה כולהון (ה)אמרה ליה בת קיסר לרבי יהושע בן חנניה (ו)תורה מפוארה בכלי מכוער א"ל למדי מבית אבוך במה מניחין יין אמרה ליה במאני דפחרא אמר לה כולי עלמא בפחרא ואתון במאני דפחרא אתון אחיתון במאני דכספא ודהבא אזלת ורמת חמרא במאני דכספא ודהבא וסרי אמר לה אף אורייתא כן (ב) והאיכא שפירין וגמירין אמר לה אי הוו סנו הוו גמירין טפי ההיא דאתיא לקמיה דרב יהודה מנהרדעא לדינא ואיתחייבת מן דינא אמרה ליה שמואל רבך הכי דנן אמר לה ידעת ליה אמרה ליה אין גוצא ורבה כריסיה אוכם ורבה שיניה אמר לה לבזוייה קאתית תיהוי ההיא אתתא בשמתא פקעה ומתה: ומותר בביצה טורמיטא: מאי ביצה טורמיטא אמר שמואל עבדא דעביד לה שוי אלפא דינרי (ג) ומעייל לה אלפא זימני במיא חמימי ואלפא זימני במיא קרירי עד דמתזוטרא כי היכי דבלעיתה ואם אית (ד) כיבא סריך עלה וכד נפקא ואתיא ידע אסיא מאי סמא מתבעי ליה ובמאי מתסי שמואל הוה בדיק נפשיה (ג)בקולחא עד דמסתרין אינשי ביתיה עליה שעריהון תנן התם (ד)(א)היה עושה בכלופסין לא יאכל בבנות שבע בבנות שבע לא יאכל בכלופסין מאי כלופסין מינא דתאיני דעבדין מנהון לפדי ההוא גברא דיהב עבדא לחבריה לאגמוריה אלפא מיני לפדי אגמריה תמני מאה אזמניה לדינא לקמיה דרבי אמר רבי אבותינו אמרו נשינו טובה אנו אפילו בעינינו לא ראינו רבי עבד ליה הלולא לר"ש (ה)ברבי כתב על בית גננא עשרין וארבעה אלפין ריבואין דינרין נפקו על בית גננא דין ולא אזמניה לבר קפרא (ו)אמר ליה (ז)אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה אזמניה אמר לעושי רצונו בעולם הזה כך לעוה"ב עאכ"ו: יומא דמחייך ביה רבי אתיא פורענותא לעלמא א"ל לבר קפרא לא תבדיחן ויהיבנא לך ארבעין גריוי חיטי א"ל ליחזי מר

דכל

ומן אשתו של טורנוסרופוס. שהיה ר"ע מקפחו בקראי בפני קיסר ומקנתרו בדברים. פעם אחת בא לביתו סר וזעף אמרה לו אשתו מפני מה פניך זועפים אמר לה מפני ר"ע שמקנטר אותי בכל יום בדברים אמרה לו אלהיהם של אלו שונא זמה הוא תן לי רשות ואכשיל אותו בדבר עבירה נתן לה רשות ונתקשטה והלכה לה אצל ר"ע כשראה ר"ע אותה רק שחק ובכה אמרה לו מה אילון הנך תלת מילין אמר לה שנים אפרש שלישי לא אפרש רקקתי על שבאת מטיפה סרוחה בכיתי על האי שופרא דבלי בארעא והוא שחק שצפה ברוח הקדש שעתידה להתגייר ולהנשא לו ולא רצה להודיעה אמרה לו כלום יש תשובה אמר לה הן הלכה ונתגיירה ונשאת לו לר"ע והכניסה לו ממון הרבה. האי דקטיעא בר שלום מפורש בע"ז (דף י:): (ז)ודאמרן הכא דשמע אבוה ואתשיל על נדרה מפרש בכתובות בפ' אע"פ (דף סג.) דפתח ליה אילו הוית ידיע דההוא חתנך גברא מרבנן מי אדרתיה אמר לו אפי' פרק אחד אפילו הלכה אחת. איכא לאקשויי היכי פתח ליה בהא פתחא והא נולד הוא ותנן לקמן בפ' פותחין (דף סד.) דאין פותחין בנולד כיצד אמר קונם שאני נהנה לאיש פלוני ונעשה סופר ואמר אילו הייתי יודע שיעשה סופר לא הייתי נודר יש לומר דשאני הכא דר"ע על דעת שיעשה סופר נשאה כדאיתא התם בפ' אע"פ בהדיא וכיון שכן לאו נולד הוא דשכיח טובא שילמוד פרק אחד והלכה אחת: **רב גמדא וכו' קופא.** קוף: **אשתמיט.** ברח ונכנס בתוך חור אחד: **אייתינון ליה כולהון.** ממדת חסידות ולא מן הדין: **וסרי.** נתקלקל היין: **אי הוו סנו.** עפי הוו גמירין שלא יהו נאים: **כי היכי דבלע יתה.** כשיעור שאדם יכול לבלעה כאחת בלא לעיסה: **סריך עלה.** הכאב היה נאחז ונסרך בבילה: **וכד נפקא ואתיא.** כשהיתה יוצאה מן הגוף: **ידע אסיא מאי סמא מתבעי ליה.** לפי מראה שנה היה מכיר הרופא באיזה סם יתרפא החולי: **בקולחא.** לא ידעתי מה הוא. ולפי שלא היה נקי שמואל בבילה טורמיטא היה בודק עצמו בקולחא: **עד דמספרין אינשי ביתיה עליה שעריהון.** שכל כך היה אותו קולחא בודק אותו עד שהיה שמואל מתעלף ואינשי ביתיה מתוך צערן היו סותרות קליעת שער שלהן: **היה עושה בכלופסין.** מין תאנים: **לא יאכל בבנות שבע.** מין אחר של תאנים. ומש"ה לא יאכל שאין לו לפועל לאכול אלא מאותו מין ממש שעושה בו: **לפדי.** שם תבשיל של תאנים: **אבותינו אמרו נשינו טובה.** כדכתיב (איכה ג) נשיתי טובה. היה תמה על שהיו כל כך [בקיאין] במיני תענוג: **נפקו על בית גננא דין.** להוצאת הנישואין:

דיקולא

ומן אשתו של טורנוסרופוס. אדון אחד ששמו רופוס והיה מפטפט בדברי תורה כנגד ר"ע והיה ר"ע מנצחו בכל פעם והיה אותו אדון מתבייש ובא וסיפר לאשתו אמרה לו אני אפתהו ואכשילהו לפי שהיתה יפת תואר ביותר באתה אצלו וגילתה שוקה כנגדו ורק ר"ע ושחק ובכה אמרה לו מדוע עשית כן אמר לה השנים אומר לך מה שרקקתי בשביל שמטיפה סרוחה באת ובכיתי בשביל שיופיך עתיד לבלות בארץ ומה ששחק לא רצה לומר לה אעפ"כ הפצירה בו עד שאמר לה שעתידה להתגייר ותנשא לו אמרה לו וכי יש תשובה אמר לה הן ונתגיירה לאחר שמת בעלה ונשאת לו והביאה לו ממון גדול: **מן קטיעא בר שלום.** מפורש במסכת ע"ז בפ"ק (דף י:): **קופא.** קוף: **על לחרתא.** נכנס הקוף בחור אחד בקרקע: **רביע.** רובץ: **הכי דנן.** כמו שדנתני אתה בתמיה: **ידעת ליה.** מכרת אותו: **ורבה כריסיה.** בטן גדול יש לו: **טורמיטא עבדא דעביד ליה.** להביא בילה טורמיטא שוי אלפא זוזי: **עד דמתזוטרא.** שמתמעטת כדי שיכול לבולעה שלימה: **ואי אית ביה כיבא.** במעיו סריך עליה על ההיא בילה וניכר בה: **וכדנפקא ממעיו.** שלימה ידע אסיא כו': **הוה בדיק נפשיה בקולחא.** היינו דומיא דבילה טורמיטא והיה מפשפש כל מעיו אם יש בהן כאב והיה מתמלש ומתעלף כל כך עד שאשתו בוכה עליו ותולשת שערה מחמת דאגה: **היה עושה.** הפועל שמלקט לו בכלופסין: **לא יאכל בבנות שבע.** שלא הרשתו התורה לאכול אלא מאותו המין שהוא מלקט דכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים וגו' (דברים כג): **לפדי.** מיני מאכל: **לאגמורי אלפא מיני לפדי.** שילמדו לעשות אלף מיני מאכל: **אומניה לדינא.** על מאתים מין שלא לימדו: **אבותינו אמרו נשינו טובה.** דכתיב נשיתי טובה (איכה ג) שראוה כבר אלא שעכשיו שכחוה אבל אנו לא ראינו טובה מעולם שאין אנו יודעים כמה מיני טעם יש בפירות כלומר דבר מופלא הוא שכל כך לימדו: **לא אומני' לבר קפרא.** לפי שהיה איש בדחן ומתיירא שמא יעשה שום דבר שישחוק: **אמר.** בר קפרא לרבי אם לעוברי רצונו משפיע לו טובה כ"כ לעושי רצונו כו' שהיה מגנהו על שלא זימנו: **לעושי רצונו.** משפיע לו בעוה"ז טובה כ"כ שהתחיל לספר בשבחו בשביל שזימנו:

דכל

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פי"ב מהל' שכירות הל"י [ופי"ה מהל' מעשר הל' יב] סמג עשין לא טוש"ע חו"מ סי' של"ז סעי' ט:

◆

גליון הש"ס

גמ' א"ל אם לעוברי רצונו כך. עיין נדה דבר נחמד בתשובת שבות יעקב ח"א סי' קסב:

◆

תוספות

אשתו של טורנוסרופוס. שהיה ר"ע מקפח טורנוסרופו' לפני קיסר בקראי פעם אחת הלך לביתו וזעף אמרה לו אשתו מפני מה פניך זועפים היום אמר לה מפני פלוני שמצער אותי אמרה לו אלהיהם של אלו שונא זמה תן לי רשות ואכשיל אותו בדבר עבירה והלכה וקישטה עצמה ובאת לפני רבי עקיבא כשראה אותה רקק ושחק ובכה אמרה ליה פרש לי שלשה דברים הללו אמר לה שתים אפרש והשלישית לא אפרש מה שרקקתי שאת באת מטיפה סרוחה ופסולה מה שבכיתי על האי שופרא דבלי בארעא ומה ששחק לא פירש לה והוא שחק לפי שראה ברוח הקודש שעתידה להתגייר ולהנשא לו אמרה לו יש לי תשובה אמר לה הן הלכה ונתגיירה והכניס' לו ממון הרבה ונשאה: קטיעא בר שלום. פ"ק דע"ז (דף י:) מפ': קופא. קוף: לחרתא. לחור: דרביע. רבוץ: אייתינהו נהליה. מדת חסידות עשו לו ולא מן הדין אלא אמרו אחרי אשר על ידי נגנבו בא נתנו לו: אי הוי סנו. פי' מכוערין: טורמיטא. אין בו משמעות: דווטרא. ויכול לבולעה: סריך עלה. כלומר הכאב נדבק עליה: בקולחא. היינו בילת טורמיטא והיתה בודקת כל גופו עד שהיה מפיג לנו: עד דמספרן אנשי ביתיה עליה. מפירין שערן מרוב צער: עושה בכלופסין לא יאכל בבנות שוח. פי' בפועל קאמר שאמרה תורה שאוכל ואמר התם שאינו אוכל אלא באותו המין וכלופסין אינו ממין בנות שוח ואע"ג שכיהם תאנים שני מינים הם: לפדי. תבשיל:

מסורת הש"ס

א) תענית ז., ב) [ע' פרש"י ע"ז נח: ד"ה פתי אוכמא], ג) בערוך ערך קלא. פי' קלא של כריה כפיו ובלעו, ד) [מעשרות פ"ב מ"ח], ה) [נ"ל בריה ולא אומניה לבר קפרא כתב וכ"ה בע"י], ו) [מכות כד:], ז) שייך לע"ח.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' על לחורתא חפרו: (ב) שם אף אורייתא כן א"ל והאיכא: (ג) שם אלפא דינרי דמעייל לה: (ד) שם ואם אית ביה כיבא:

◆

מוסף רש"י

במאני דפחרא. דרך שחוק אמר ומרמז מה את אומרת לי והלא אביך טומן יין בכלים מטוערין של חרס (תענית ז.) פחרא. חרס של יוצר (דניאל ב מא). וסרי. הבאיש (סוכה יג.). יומא דמחייך ביה רבי אתיא פורענותא לעלמא. שהיה דואג תמיד בגלות ישראל וכחוליו (סוכה נג.).

◆

פירוש הרא"ש

לקחה כלי חובה והמותר נתנה לו: ומן אשתו של טורנוסרופוס. שנתגיירה ונשאה ר' עקיבא: ומן קטיעא בר שלום. בפ"ק דע"ז (דף י:) שנתן כל ממונו לר"ע ותלמידיו: על לחרתא. נכנס הקוף לחור אחד מלא רבוע על מרגליות ונתנו לו המרגליות לפנים משורת הדין: בכלי מכוער. שהיה שחור: (איפכא) עד דמתזוטרא. עד שתקטין שיוכל לבלעה: בקולחא. היינו בילת טורמיטא והיה נחלש עד שבני ביתו מורטין שער ראשם עליו: בכלופסין לא יאכל בבנות שוח. פועל העושה מלאכה אצל בעל הבית אוכל כמה שהוא עושה דכתיב כי תבא בכרם רעך וגו' ומוקמינן ליה בפועל ואמרינן בב"מ (דף פט.) דאינו אוכל אלא מאותו המין שהוא עושה מלאכה וקמ"ל הכא דאע"ג דכלופסין ובנות שוח שניהם מין תאנים אפי' הכי חשיבי כשני מינין: דעבדין מנהון לפדי. מיני מאכלים: אנו אפילו בעינינו לא ראינו. שאין אנו יודעין לתקן כל כך מיני מאכלים: